

заняттями. Это основной способ ознакомления с ценностями и культурой страны изучаемого языка, а также формирует толерантное отношение к другим культурам, манеры поведения, влияет на широту мышления ученика, его видение мира и осознание собственного места в нем.

Ключевые слова: иностранный язык, аутентичные тексты, иноязычное чтение, иноязычная коммуникативная компетенция, технология работы.

HLADKA IRYNA, ROMANIUK VIKTORIJA, HONCHAROVA TETIANA. Modern technologies for practical work with authentic educational materials in English classes.

The article considers the features of authentic texts and their functions; technologies of work with authentic educational materials are analyzed; the expediency and necessity of using authentic materials in order to form foreign language communicative competence in practical classes in a foreign language for students of philological specialties are argued.

It is worth noting that there is a wide variety of authentic materials, but fiction, foreign language press, radio and television programs, computer programs, and electronic data exchange can be effective for learning. Educational and publishing organizations, as well as representatives of cultural missions of English-speaking countries, in particular the British Council, can serve as a source of authentic materials in Ukraine.

The relevance of using authentic texts in practical foreign language classes lies in their functionality, namely in the orientation of future teachers to their actual use in school by English teachers, because the texts provide an opportunity to join the natural language environment and successfully master a foreign language.

The use of authentic materials in the process of learning a foreign language is the basis for the formation of a favorable basis for the development of students' communication skills, as well as promotes their interest in language learning and interest in the classroom. This is the main way to get acquainted with the values and culture of the country whose language is studied, and also forms a tolerant attitude to other cultures, manners, affects the breadth of thinking of the student, his vision of the world and awareness of his place in it.

Keywords: foreign language, authentic texts, foreign language reading, foreign language communicative competence, work technology.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-150.2021.08>

УДК 378.004

Гладун Т. С.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

У відповідні періоди розвитку освіти зміна педагогічних технологій значно перевершувала тривалість життя людини. Спеціаліст оволодівав своєю професією один раз на все життя. На сьогодні йому доводиться перекваліфіковуватися не один раз. Тому особливого значення набуває формування у магістрантів прагнення до постійної самоосвіти, творчого оволодіння найновішими досягненнями науки і техніки. Для цього необхідно так організувати навчальний процес, щоб він стимулював самоосвіту магістранта, тому що при цьому виробляється система навичок та заходів творчої самостійної роботи.

У статті розглянуто питання організації самостійної роботи магістрантів під час вивчення природничих дисциплін. Отже, всі види занять повинні розвивати творчий підхід до теми, яка вивчається, сприяти розвитку навичок і вмінь у визначенні найбільш раціональних шляхів розв'язання поставлених завдань. У процесі вивчення природничих дисциплін теоретичний матеріал повідомляється переважно в лекційному курсі, вміння розв'язувати задачі виробляється на практичних заняттях, а розвиток навичок експерименту та аналізу його результатів відбувається на лабораторних заняттях. Для забезпечення якісного вивчення природничих дисципліни всі перелічені форми організації навчального процесу передбачають значну частину самостійної роботи магістрантів.

Одним із найважливіших компонентів в організації виконання запропонованого графіку навчального процесу є система контролю знань магістрів. Застосовується рейтингова система оцінки знань, яка дає змогу забезпечити систематичне вивчення тієї чи іншої природничої дисципліни. Рейтингова система допомагає розв'язати проблеми поточного контролю й створити стимули для регулярної та якісної роботи магістрів протягом семестру.

***Ключові слова:** навчання магістрантів, самостійна робота, природничі дисципліни, види навчальних занять.*

Навчити магістрантів самостійно мислити - одне із важливіших завдань вищої освіти. Всі види занять повинні розвивати творчий підхід до теми, яка вивчається, сприяти розвитку навичок і вмінь у визначенні найбільш раціональних шляхів розв'язання поставлених завдань. У зв'язку з цим, велике значення має сформованість у магістрантів навичок самостійної роботи.

У відповідні періоди розвитку освіти зміна педагогічних технологій значно перевершувала тривалість життя людини. Спеціаліст оволодівав своєю професією один раз на все життя. На сьогодні йому доводиться перекваліфіковуватися не один раз.

Тому особливого значення набуває формування у магістрантів прагнення до постійної самоосвіти, творчого оволодіння найновішими досягненнями науки і техніки. Для цього необхідно так організувати навчальний процес, щоб він стимулював самоосвіту магістранта, тому що при цьому виробляється система навичок та заходів творчої самостійної роботи.

У процесі вивчення природничих дисциплін теоретичний матеріал повідомляється в основному в лекційному курсі, вміння розв'язувати задачі виробляється на практичних заняттях, а розвиток навичок експерименту та аналізу його результатів відбувається на лабораторних заняттях. Для забезпечення якісного вивчення природничих дисципліни всі перелічені форми організації навчального процесу передбачають значну частину самостійної роботи магістрантів (СРМ) [1].

У загальному випадку СРМ можна поділити на два види: аудиторна та самостійна. Навчання магістранта викладачем і самостійна робота в аудиторії та поза аудиторією є обов'язковими елементами вивчення курсу. СРМ в аудиторії допомагає закріпити одержані від викладача знання і вже на заняттях виробити зрозуміле поняття теорії та одержати основні навички розрахунків. СРМ у позааудиторних умовах сприяє виробленню вміння працювати з літературою, мережею Інтернет тощо оволодінню навичками аналізу та розрахунку складних і типових задач.

Аудиторна СРМ складається з таких видів:

- розв'язання задач на практичних заняттях під керівництвом викладача;
- індивідуальна самостійна робота на практичних заняттях;
- аудиторна контрольна робота;
- експериментальна робота на лабораторному стенді;
- робота на колоквіумах.

Позааудиторна СРМ передбачає такі форми:

- підготовка до практичних занять;
- виконання розрахунків та оформлення їх результатів під час підготовки до лабораторних занять;
- підготовка до аудиторних контрольних робіт;
- підготовка до захисту колоквіумів;
- виконання розрахунково-графічних робіт (РГР);
- виконання тестових завдань;
- підготовка до здачі заліку чи іспиту.

Розглянемо методику організації СРМ на заняттях з перелічених форм навчання. Пропонується частину часу лекційних занять відвести на проведення аудиторних контрольних робіт. Для проведення таких робіт необхідно до кожної теми матеріалу, який вивчається, скласти теоретичні питання та задачі для кожного магістра.

Якщо магістр не розв'язав задачу на оцінку, що його задовольняє, або пропустив заняття, то він може написати контрольну роботу з даної теми, або виконати тестове завдання, в час, відведений викладачем для консультацій. При цьому використання конспекту чи підручника не допускається.

У системі навчальних занять велике значення надається практичним заняттям, основна мета яких полягає в тому, щоб навчити магістрів застосовувати одержані теоретичні знання для розв'язання задач. Методика проведення практичних занять повинна сприяти розвитку самостійної та творчої ініціативи магістрів. На практичному занятті вони повинні оволодіти системою основних понять, навчитись розробляти та проводити захист виконаних етапів РГР з метою з'ясування ступеня самостійності їх виконання.

Для забезпечення запропонованої методики розглянутих форм навчання необхідно мати як висококваліфікований викладацький склад, так і повне методичне забезпечення (достатню кількість варіантів контрольних, самостійних, лабораторних робіт та РГР, а також відповідні їм методичні вказівки).

Для забезпечення якості вивчення курсу необхідно створити умови ритмічного виконання всіх видів самостійної роботи магістрів.

По-перше, слід скласти графік навчальної роботи на семестр та довести його до відома магістрів на початку семестру.

По-друге, – створити систему контролю знань.

У графіку навчального процесу, складеному по тижнях, вказуються теми лекцій та практичних занять, лабораторних робіт, теми, які виносяться на колоквіуми, контрольні роботи, РГР та етапи РГР. Конкретні дати проведення контрольних заходів визначаються для кожної групи навчальним розкладом і

розкладом консультацій викладача.

Одним із найважливіших компонентів в організації виконання запропонованого графіку навчального процесу є система контролю знань магістрів. Застосовується рейтингова систему оцінки знань, яка дозволяє забезпечити систематичне вивчення тієї чи іншої природничої дисципліни. Рейтингова система допомагає розв'язати проблеми поточного контролю й створити стимули для регулярної та якісної роботи магістрів протягом семестру.

Весь контролюючий матеріал ділиться на певні частини: лабораторні роботи, РГР, практичні заняття та аудиторні контрольні роботи.

У свою чергу, лабораторна робота складається з підготовки експерименту, оформлення та захисту, а РГР поділяється на етапи. Після цього визначається абсолютна "вартість" всього контролюючого матеріалу.

На сьогодні одним із основних стимулів роботи магістрів є отримання оцінки за іспит чи отримання заліку до початку сесії. При цьому рейтингова оцінка може мати декілька рівнів, тобто складати або якусь частину екзаменаційної оцінки, або повністю збігатися з нею. Рівень значущості рейтингової оцінки визначає викладач, виходячи зі свого досвіду та форми організації графіку навчального процесу. За результатами дослідження залишкових знань магістрів відомо, що знання, отримані під час систематичного вивчення того чи іншого природничого курсу в семестрі, є більш якісними, ніж ті, які отримані за кілька днів до іспиту. Отже, рекомендується рівень значущості рейтингової оцінки на іспиті підтримувати достатньо високим.

Наступним етапом організації курсу є складання для кожної групи рейтингової відомості, в якій подається перелік контрольних заходів, указаних у графіку навчального процесу. Ця відомість слугує як планом роботи, так і робочим журналом. У ній зазначаються дати проведення контрольних заходів та їх коефіцієнт складності.

Зупинимось детальніше на розподілі коефіцієнтів складності (вагових коефіцієнтів) по видах роботи. Загальний рейтинг встановлюється на відповідну рівні балів, після цього він розподіляється між блоками заходів. До них відносяться: лабораторний практикум, практичні заняття, аудиторні контрольні роботи та РГР.

Розподіл проводиться з урахуванням складності виконання контрольних заходів і вагомості їх у вивченні відповідного природничого курсу. Потім обрана рейтингова оцінка блоку розподіляється по видах робіт: лабораторних, практичних занять, між етапами РГР та аудиторними контрольними роботами.

Для оцінки знань магістрів рекомендується використовувати стобальну систему. При підрахунку рейтингу магістранта зручно користуватися методом накопичення, при цьому на будь-якому етапі можна поставити у відповідність зароблений рейтинг та оцінку за відповідною системою.

Досвід показує, що для забезпечення ритмічності вивчення того чи іншого природничого курсу необхідно вводити "штрафні санкції". Пропонується така система оцінок: відсутність або присутність на заняттях без участі у виконанні

контрольних заходів – оцінка “нуль”, у всіх інших випадках ставиться оцінка від “нуля” до “сто” з дискретністю 0,1. Кожен вид контрольного заходу можна перескласти один раз протягом двох тижнів. При цьому підсумкова оцінка виставляється як середнє арифметичне від двох спроб.

Для підвищення рейтингу магістрантам може бути запропонована додаткова навчальна робота, до якої відноситься РГР, аудиторна контрольна та лабораторна роботи. При цьому рекомендується додаткову роботу планувати по тих розділах, які віднесені на самостійне вивчення, або по яких недостатнє число контрольних заходів. Перед виконанням додаткової роботи необхідно визначити її “вартість”, виражену в балах.

Підрахунок рейтингу закінчується в останній навчальний день семестру. Якщо магістранта не задовольняє його рейтингова оцінка, то він складає іспит. Досвід показує, що поведінка магістранта на іспиті більшою мірою визначається такими умовами рейтингової системи; підсумкова оцінка ставиться та, яку одержав на іспиті, або не нижче рейтингової, одержаної в семестрі.

У першому випадку кількість магістрантів, які бажають перескласти рейтингову оцінку, незначна. А у другому випадку на іспит з'являється більшість магістрантів групи, які досить добре володіють типовими методами розв'язування будь-якого виду завдань і задач. Отже, на такий іспит потрібно виносити ускладнений матеріал, тобто магістрант має показати свою здібність мислити творчо і самостійно. Іспит повинен обов'язково передбачати бесіду з тих розділів курсів, де магістрант мав низькі оцінки.

Для магістрантів, які не набрали відповідну кількість балів, проводяться додаткові консультації, а до іспиту вони не допускаються. Ще одним стимулом рейтингової системи, яка розглядається, є умова не обов'язкового виконання на позитивну оцінку всіх контрольних заходів. При цьому магістранту, який досягнув рейтингу 100 балів, може бути поставлена відповідна екзаменаційна оцінка до початку сесії. Досвід показує, що по-перше, достроково рейтингу 100 балів досягає магістрант, який взагалі встигає, по-друге, людині практично завжди хочеться мати кращий результат, отже, використання такого стимулу не впливає на якість та кількість отримуваних знань.

Іншим стимулом морального характеру є проміжний підрахунок рейтингу, котрий проводиться щомісячно. Результати підрахунку виконуються у вигляді списку всіх магістрантів зі спеціальності, поділених за рівнем рейтингу. В ньому вказується рейтинг відмінника та рейтинг кожного магістранта, крім цього, оцінки магістрантів за стобальною системою. Через те, що ці оцінки визначаються відповідним діапазоном рейтингової, магістранти мають можливість оцінити свої успіхи та спрогнозувати подальші дії. Ці списки вивішуються біля деканату та кафедри з метою наочності оцінки магістранта серед його товаришів.

Відвідування лекцій є однією з основних умов якісного вивчення курсу. Для забезпечення цього рекомендуються “штрафні санкції”. У випадку відсутності магістранта на лекції від його рейтингу віднімаються штрафні бали. Для відновлення рейтингу від нього вимагається розв'язання відповідних

завдань і задач з теми лекції, на якій він був відсутній. Ці завдання і задачі необхідно показати викладачеві протягом двох тижнів після пропущеної лекції. Якщо причина відсутності магістранта поважна, то він звітує конспектом пропущеної лекції [3-5].

Пропонується така форма роботи з відстаючими магістрантами, яка проводиться під час сесії.

По-перше, ці магістранти повинні здати всі види контрольних заходів на позитивну оцінку.

По-друге, захист лабораторних робіт та РГР проводиться шляхом індивідуальної бесіди з викладачем з теми, яка включає в себе як вміння розв'язати задачі, так і знання основних понять.

По-третє, при виконанні контрольних та самостійних робіт забороняється використання конспекту та підручника.

Крім перелічених способів підвищення рейтингової оцінки пропонується враховувати участь магістрантів в олімпіадах.

Розглянута методика рейтингового контролю знань магістрантів розроблена на кафедрі теорії та методики навчання фізики і астрономії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова і втілена у навчальний процес. Ефективність її застосування можна оцінити по якості залишкових знань та по вмінню використовувати знання під час вивчення природничих дисциплін. Викладачі випускаючих кафедр відмічають значне підвищення рівня залишкових знань навіть при перевірці їх на VI курсі, а також кращу підготовку магістрантів у використанні типових методів навчання.

Використана література:

1. Аналіз учбової та науково-дослідної діяльності студентів педвузу – важливий фактор підвищення якості підготовки вчителів : методичні рекомендації для деканів, завідуючих кафедрами та членів груп аналізу навчально-виховного процесу в педагогічному інституті / О. В. Скрипченко, П. С. Горностаї, О. Г. Лозовицький та ін. ; КДПІ імені О. М. Горького. Київ, 1981. 60 с.
2. Вітвицька С. С. Системно-історичний аналіз етапів становлення магістратури в Україні та Росії. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка*. 2005. № 25. С. 249-252.
3. Жишко Т. А. Університетська освіта України як складова європейського університетського простору. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 44 : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. Д. Сиротюка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. С. 55-63.
4. Нові технології навчання : науково-методичний збірник. Випуск 17 / ред. кол. : В. О. Зайчук (гол. ред.), О. І. Ляшенко, А. М. Федяєва та ін. Київ : ІЗМН, 1996. 176 с.
5. Опанасенко М. Г., Гашенко І. О., Стольнікова А. М. Сучасні технології навчання : теорія, практика, перспективний педагогічний досвід : методичні рекомендації. Запоріжжя : ЗЦППК, 2003. 56 с.

References:

- [1] Analiz uchbovoi ta naukovo-doslidnoi diialnosti studentiv pedvuzu – vazhlyvyi faktor pidvyshchennia yakosti pidhotovky vchyteliv : metodychni rekomendatsii dlia dekaniv, zaviduiuchykh kafedramy ta chleniv hrup analizu navchalno-vykhovnoho protsesu v pedahohichnomu instytuti / O. V. Skrypchenko, P. S. Hornostai, O. H. Lozovytskyi ta in. ; KDPI imeni O. M. Horkoho. Kyiv, 1981. 60 s.
- [2] Vitvytska S. S. Systemno-istorychnyi analiz etapiv stanovlennia mahistratury v Ukraini ta Rosii. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni I. Franka*. 2005. № 25. S. 249-252.
- [3] Zhyzhko T. A. Universytetska osvita Ukrainy yak skladova yevropeiskoho universytetskoho prostoru. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Seriiia № 5.

- Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Vypusk 44 : zbirnyk naukovykh prats / za zah. red. prof. V. D. Syrotiuka. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2013. S. 55-63.
- [4] Novi tekhnolohii navchannia : naukovo-metodychnyi zbirnyk. Vypusk 17 / red. kol. : V. O. Zaichuk (hol. red.), O. I. Liashenko, A. M. Fediaieva ta in. Kyiv : IZMN, 1996. 176 s.
- [5] Oranasenko M. H., Hashenko I. O., Stolnikova A. M. Suchasni tekhnolohii navchannia : teoriia, praktyka, perspektyvnyi pedahohichnyi dosvid : metodychni rekomendatsii. Zaporizhzhia : ZTsPPK, 2003. 56 s.

ГЛАДУН Т. С. Организация самостоятельной работы магистрантов при обучении естественных дисциплин.

В соответствующие периоды развития образования изменение педагогических технологий значительно превышала продолжительность жизни человека. Специалист овладевал своей профессией один раз на всю жизнь. На сегодня ему приходится переквалифицироваться не один раз. Поэтому особое значение приобретает формирование у магистрантов стремление к постоянному самообразованию, творческому овладению новейшими достижениями науки и техники. Для этого необходимо так организовать учебный процесс, чтобы он стимулировал самообразование магистранта, так как при этом вырабатывается система навыков и средств творческой самостоятельной работы.

В статье рассмотрены вопросы организации самостоятельной работы магистрантов при изучении естественных дисциплин. Итак, все виды занятий должны развивать творческий подход к теме, которая изучается, способствовать развитию навыков и умений в определении наиболее рациональных путей решения поставленных задач. В процессе изучения естественных дисциплин теоретический материал сообщается преимущественно в лекционном курсе, умение решать задачи производится на практических занятиях, а развитие навыков эксперимента и анализа его результатов происходит на лабораторных занятиях. Для обеспечения качественного изучения естественных дисциплины все перечисленные формы организации учебного процесса предусматривают значительную часть самостоятельной работы магистрантов.

Одним из важнейших компонентов в организации выполнения предложенного графика учебного процесса является система контроля знаний магистров. Применяется рейтинговая система оценки знаний, которая позволяет обеспечить систематическое изучение той или иной естественной дисциплины. Рейтинговая система помогает решить проблемы текущего контроля и создать стимулы для регулярной и качественной работы магистров в течение семестра.

Ключевые слова: обучение магистрантов, самостоятельная работа, естественные дисциплины, виды учебных занятий.

GLADUN T. S. Organization of independent work of undergraduates in teaching natural sciences.

In the relevant periods of educational development, the change of pedagogical technologies significantly exceeded human life expectancy. The specialist mastered his profession once in a lifetime. Today he has to go bankrupt, and more than once. Therefore, the formation of undergraduates desire for continuous self-education, creative mastery of the latest advances in science and technology is of particular importance. For this purpose it is necessary to organize the educational process so that it stimulates the self-education of the undergraduate, because it develops a system of skills and activities of creative independent work.

The article considers the organization of independent work of undergraduates in the study of natural sciences. Therefore, all types of classes should develop a creative approach to the topic being studied, promote the development of skills and abilities in determining the most rational ways to solve problems. In the process of studying natural sciences theoretical material is reported mainly in the lecture course, the ability to solve problems is developed in practical classes, and the development of skills of experiment and analysis of its results takes place in laboratory classes. To ensure the quality of the study of natural sciences, all these forms of organization of the educational process involve a

significant part of the independent work of undergraduates.

One of the most important components in the organization of the proposed schedule of the educational process is the system of control of knowledge of masters. A rating system of knowledge assessment is used, which allows to ensure a systematic study of a natural discipline. The rating system helps to solve the problems of current control and create incentives for regular and high-quality work of masters during the semester.

Keywords: training of undergraduates, independent work, natural disciplines, types of studies.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-150.2021.09>

УДК 621.391.6

Грохольський Я. М., Сакович Л. М., Ходич О. В., Білан І. А.

УРОКИ ЧОРНОБИЛЯ: ВІЙСЬКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК І СЬОГОДЕННЯ

У статті аналізуються процес розгортання, динаміка змін та особливості використання системи військового зв'язку у 30-ти кілометровій зоні Чорнобильської АЕС у період з 26.04.86 р. до 05.12.86 р. Матеріал лежить в основі документів та наказів оперативної групи МО СРСР (в/ч 06407), статистичних даних, які представлялись щоденно від елементів зв'язку, та аналізі авторами записів у відділі зв'язку вказівок керівництва і результатів їх реалізації щодо оперативних змін у структурі зв'язку у межах 30-ти кілометрової зони, спеціальної зони (блоки ЧАЕС) і стосовно взаємодії із зовнішніми структурами поза 30-ти кілометровою зоною у зазначений період ліквідації аварії на ЧАЕС.

Цілком очевидно, що поводитьись з високоефективними, але небезпечними через свою фізичну сутність, техногенними системами необхідно з адекватною до них науковою та технічною повагою і повним розумінням можливих катастрофічних наслідків, виявляти гарантовані шляхи, як їх запобігти. Ні політичні, ні партійні, ні корпоративні, ні особисті інтереси та амбіції не повинні вносити зміни чи створювати ситуації, які можуть внести погіршення у структуру та роботу таких систем. Необхідні гарантії щодо цього повинні бути жорстко відображені в законодавстві та інструкціях, мати вищу ступінь невідворотної відповідальності.

Замовчування та перекручення фактів веде до погіршення стану виявлення, оцінки та прийняття ефективних рішень відносно техногенних, природних чи біологічних проблем, а також тих штучно створених проблем, які мають особливий негативний вплив на стан життя людей і стосуються суспільних відносин і взаємовідносин між державами, питань довіри та виконання прийнятих угод.

Ключові слова: ЧАЕС, ліквідація аварії, військовий зв'язок, оперативна група, накази.

У період 04.10.1986 р. до 05.12.1986 р. автори послідовно в часі виконували обов'язки старших офіцерів відділу зв'язку оперативної групи МО СРСР, на який були покладені завдання організації і забезпечення діючого зв'язку з управління військами, які проводили ліквідацією аварії на ЧАЕС.

Розміщувався відділ у м. Чорнобилі в актовому залі будинку райкому партії. Офіцери відділу на всіх етапах ліквідації аварії забезпечували неперервне чергування з підтримування системи у належному стані й оперативному розв'язанню назрілих проблем, знаходились у роз'їздах у межах